

Top 40: de grootste coöperaties in de agribusiness

Conform verwachting brak zuivelcoöperatie Koninklijke FrieslandCampina in 2012 door de omzetgrens van 10 miljard euro. De grootste coöperaties in de land- en tuinbouw hadden samen een hogere omzet en meer medewerkers; het aantal leden daalde.

Cynthia Griffioen

Elk jaar stelt de NCR een lijst op van Nederlandse land- en tuinbouwcoöperaties gerangschikt naar netto-omzet. In het overzicht zijn gegevens opgenomen uit de voor de NCR beschikbare geconsolideerde jaarrekeningen van 2012 of in geval van gebroken boekjaren van 2011/2012 (dit betreft Agrico, AVEBE, CNB, CRV, CSV COVAS, CZAV, HZPC en Nedato). De eerste jaarverslagen 2012/2013 zijn al weer gepubliceerd.

Naast de netto-omzetten zijn ook het balanstotaal en het aantal medewerkers in fte weergegeven evenals het aantal leden of ledenbedrijven van de coöperatie. Niet alle coöperatieve ondernemingen in de agribusiness zijn vertegenwoordigd in dit overzicht, vermoedelijk zouden Komosa, Nautilus, NoorderlandMelk en Fossa Eugenia op basis van hun omzetten ook in deze lijst moeten worden opgenomen.

OMZETTEN

De 40 coöperaties, VION uitgezonderd, behaalden in 2012 een gezamenlijke omzet van 34 miljard euro, 9% meer dan de omzet van dezelfde groep ondernemingen in 2011. VION, strikt genomen geen coöperatie, maar zoals bekend in handen van een agrarische aandeelhouder, de ZLTO, was de laatste jaren nummer 2 in het overzicht. VION Food Group heeft de publicatie van het jaarverslag 2012 uitgesteld vanwege strategische wijzigingen met grote gevolgen voor de organisatie en financiële verslaggeving zoals de desinvesteringen van Food UK, Banner en Oerlemans. In oktober 2013 werd het akkoord omtrent de verkoop van de divisie Ingredients bekendgemaakt. Omwille van de grootte van de onderneming staat VION wel vermeld in de Top 40, echter zonder ranking. VION telde begin 2013 circa 21.000 medewerkers.

FrieslandCampina heeft in 2012 de omzetgrens van 10 miljard euro gepasseerd en de zuivelcoöperatie voert daarmee opnieuw de lijst aan van de grootste coöperaties in de Nederlandse agribusiness. De Top 10 bestaat uit dezelfde coöperatieve ondernemingen als vorig jaar; naast FrieslandCampina betreft het FromFarmers/ForFarmers, FloraHolland, Agrifirm, Royal Cosun, The Greenery, FresQ, AVEBE, DOC Kaas en CZAV. Glasgroentecoöperatie FresQ maakt een grote sprong met een omzettoename van 92% door toetreding van een aantal tuinders, maar de situatie van de coöperatie is in 2013 totaal anders. Een groot aantal leden heeft dit jaar de telerscoöperaties Novitura en DOOR opgezet.

'FrieslandCampina de grootste in omzet en werkgelegenheid'

Opvallend in het overzicht blijft de grootte van de omzetverschillen. FrieslandCampina en ForFarmers realiseren samen bijna 50% van de totale omzet. Wel zou de pro forma netto-omzet van ForFarmers in 2012 bijna 2,5 miljard zijn; als de resultaten van de acquisities van Hendrix en BOCM PAULS over het gehele jaar 2012 zijn verantwoord en de resultaten van de verkochte deelnemingen Cefetra B.V. en Probroed B.V. over het gehele jaar 2012 zijn geëlimineerd.

AUV Dierenartsencoöperatie nam vorig jaar de 17e plaats in met een omzet van 261 miljoen euro. In april 2012 heeft AUV Holding de groothandels en Eurovet, vrijwel alle ondernemingsactiviteiten, verkocht; de leden hebben in februari 2013 besloten dat de coöperatie wordt voortgezet en beraden zich op een nieuwe doelstelling. AUV is op basis

DE 40 GROOTSTE COÖPERATIES IN DE AGRIBUSINESS (NAAR NETTO OMZET)

2012	2011	COÖPERATIE	SECTOR	NETTO-OMZET IN MILJOENEN EURO			BALANSTOTAAL IN MILJOENEN EURO			AANTAL MEDEWERKERS (FTE)			AANTAL LEDEN/ LEDENBEDRIJVEN					
				2012	2011	%	2012	2011	%	2012	2011	%	2012	2011	%			
(1)	(1)	FRIESLANDCAMPINA	ZUIVEL	10.309	9.626	7%	(1)	6.838	5.739	19%	(1)	19.946	19.036	5%	(3)	14.132	14.391	-2%
(-)	(2)	VION*	VLEES, FOOD	nb	9.388	-	nb	3.062	-	nb	26.425	-	-	-	-	-	-	
(2)	(3)	FORFARMERS	VOER, TOELEVERING	6.562	5.200	26%	(5)	817	706	16%	(7)	2.194	884	148%	(6)	6.300	6.300	0%
(3)	(4)	FLORAHOLLAND	VIERTTELT	4.398	4.284	3%	(3)	978	989	-1%	(3)	3.196	3.346	-4%	(7)	4.672	4.908	-5%
(4)	(5)	AGRIFIRM	VOER, TOELEVERING	2.436	2.272	7%	(4)	896	804	11%	(5)	3.106	3.028	3%	(2)	18.000	17.500	3%
(5)	(6)	ROYAL COSUN	SUIKER, FOOD	1.945	1.772	10%	(2)	1.905	1.669	14%	(2)	3.396	3.581	-5%	(5)	9.524	9.708	-2%
(6)	(7)	COFORTA/THE GREENERY	GROENTE & FRUIT	1.397	1.609	-13%	(6)	493	496	-1%	(8)	1.821	1.507	21%	(22)	720	885	-19%
(7)	(10)	FRESQ	GROENTE	849	442	92%	(11)	134	80	67%	(32)	73	41	78%	(37)	128	79	62%
(8)	(8)	AVEBE**	AARDAPPELZETMEEL	554	525	6%	(7)	436	390	12%	(12)	1.352	1.361	-1%	(10)	2.633	2.743	-4%
(9)	(9)	DOC KAAS	ZUIVEL	456	448	2%	(9)	177	160	11%	(20)	203	188	8%	(20)	1.078	1.079	0%
(10)	(11)	CZAV	GRANEN, TOELEVERING	420	426	-2%	(8)	179	159	13%	(17)	323	342	-6%	(9)	3.057	3.042	0%
(11)	(12)	TELEVERENIGING ZON	GROENTE & FRUIT	353	326	8%	(14)	105	96	9%	(24)	177	169	5%	(30)	330	354	-7%
(12)	(16)	AGRUNIEKRIJNVALLEI	VOER, TOELEVERING	293	282	4%	(13)	111	105	5%	(16)	400	403	-1%	(11)	2.358	2.428	-3%
(13)	(13)	CNB	BLOEMBOLLEN	284	310	-8%	(25)	48	52	-7%	(30)	109	110	-1%	(16)	1.364	1.448	-6%
(14)	(18)	BEST OF FOUR	GROENTE & FRUIT	282	243	16%	(30)	31	21	48%	(38)	10	8	25%	(34)	182	165	10%
(15)	(17)	BOERENBOND DEURNE	VOER, TOELEVERING	269	248	8%	(21)	64	62	3%	(22)	189	182	4%	(26)	469	585	-20%
(16)	(19)	VAN NATURE	GROENTE	259	227	14%	(35)	17	25	-30%	(36)	19	19	-1%	(38)	105	123	-15%
(17)	(15)	HZPC*	AARDAPPELEN	232	285	-19%	(18)	83	80	4%	(19)	245	237	3%	(19)	1.098	1.131	-3%
(18)	(20)	CNC	COMPOST, PADDENSTOELEN	226	218	4%	(10)	172	180	-4%	(13)	691	679	2%	(35)	176	190	-7%
(19)	(14)	AGRICO	AARDAPPELEN	209	305	-31%	(24)	51	67	-24%	(23)	188	193	-3%	(21)	897	924	-3%
(20)	(22)	HORTICOOP	TOELEVERING TUINBOUW	191	196	-3%	(15)	101	107	-6%	(15)	408	443	-8%	(15)	1.593	1.788	-11%
(21)	(21)	FRUITMASTERSGROEP	FRUIT	189	200	-6%	(17)	87	78	12%	(18)	263	292	-10%	(25)	471	480	-2%
(22)	(24)	ABZ DIERVOEDING	VOER, TOELEVERING	188	168	12%	(22)	57	54	5%	(26)	149	147	1%	(17)	1.282	1.219	5%
(23)	(23)	CONO KAASMAKERS	ZUIVEL	175	181	-3%	(16)	99	88	12%	(25)	161	150	7%	(28)	442	450	-2%
(24)	(26)	CRV	VEEVERBETERING	170	153	11%	(12)	116	123	-6%	(11)	1.477	1.435	3%	(1)	27.287	28.303	-4%
(25)	(25)	DELTAMILK	ZUIVEL	150	154	-2%	(26)	47	40	17%	(34)	59	57	4%	(36)	148	150	-1%
(26)	(27)	VITELIA	VOER, TOELEVERING	149	144	3%	(23)	55	50	9%	(21)	203	182	12%	(27)	464	612	-24%
(27)	(28)	COÖPERATIE FUNGHI	PADDENSTOELEN	145	143	1%	(39)	14	12	20%	(39)	6	4	50%	(39)	67	78	-14%
(28)	(29)	AB OOST	PERSENEELSVORZIENING	117	129	-9%	(31)	30	40	-25%	(4)	3.159	3.437	-8%	(4)	10.583	11.275	-6%
(29)	(31)	CZ ROUVEEN	ZUIVEL	117	109	8%	(27)	42	40	6%	(27)	128	122	5%	(31)	315	316	0%
(30)	(30)	PLANTION	SIERTEELT	101	115	-12%	(19)	66	68	-3%	(29)	113	110	3%	(29)	388	421	-8%
(31)	(32)	PIGTURE GROUP	VARKENSFOKKERIJ	94	98	-4%	(20)	64	67	-4%	(14)	527	557	-5%	(12)	1.800	1.900	-5%
(32)	(36)	DE VALK WEKEROM	VOER, TOELEVERING	93	80	17%	(29)	34	29	19%	(33)	67	63	6%	(23)	557	545	2%
(33)	(34)	ISIDORUS-NEDERPEEL	VOER, TOELEVERING	90	85	6%	(33)	24	22	5%	(28)	121	115	5%	(32)	211	211	0%
(34)	(35)	AB VAKWERK	PERSENEELSVORZIENING	84	84	0%	(28)	35	33	6%	(6)	2.229	2.083	7%	(8)	4.262	4.447	-4%
(35)	(38)	CSV COVAS	SUIKERBIETEN	64	57	11%	(38)	14	15	-2%	(37)	14	15	-7%	(13)	1.731	1.794	-4%
(36)	(37)	ABIANT	PERSENEELSVORZIENING	61	60	1%	(34)	22	22	-3%	(10)	1.547	1.675	-8%	(14)	1.594	1.747	-9%
(37)	(33)	NEDATO	AARDAPPELEN	55	90	-38%	(32)	28	27	6%	(31)	85	86	-1%	(24)	550	550	0%
(38)	(39)	AB WERKT	PERSENEELSVORZIENING	49	49	2%	(37)	15	14	3%	(9)	1.684	1.643	2%	(18)	1.274	1.251	2%
(39)	(40)	VEILING ZALTBOMMEL	GROENTE & FRUIT	39	35	10%	(36)	17	17	1%	(35)	38	39	-3%	(33)	199	217	-8%

* Strikt genomen geen coöperatie; jaarcijfers VION 2012 niet beschikbaar ** Aantal medewerkers niet beschikbaar in fte

van omzet niet meer vertegenwoordigd in de Top 40. Net buiten de lijst vallen de toeleverende coöperaties CAV Agrotheek en CAV Den Ham. Een coöperatie die wellicht ook zou passen in de lijst is Windunie, een coöperatie van 245 windmoleneigenaren. In 2012 werd een omzet van bijna 45 miljoen euro gerealiseerd, zo'n 90% van de leden is agrarisch ondernemer.

AANTAL MEDEWERKERS

De gezamenlijke werkgelegenheid, opnieuw zonder VION, komt uit op 50.000 personen, een stijging van 4% ten opzichte van 2011. Het aantal medewerkers van de grootste werkgever, FrieslandCampina is 40% van het totale aantal fte. Het betreft werknemers in binnen- en buitenland. De toename van het aantal medewerkers (+148%) van ForFarmers

is te verklaren door acquisities. Coöperatieve ondernemingen met veel medewerkers zijn verder Cosun, FloraHolland, AB Oost, Agrifirm en AB Vakwerk.

AANTAL LEDEN

Het ledenaantal van de 39 coöperaties komt uit op ruim 122.000; 3% lager dan een jaar eerder. Deze daling houdt gelijke tred met de afname van het aantal agrarische bedrijven. CRV Holding BV (24) kent twee aandeelhouders; CR Delta met een aandeel van 80% en het Vlaamse VRV. De vermelde cijfers betreffen de holding. CRV/CR Delta blijft de coöperatie met de meeste leden; van de 27.287 leden zijn er 20.372 aangesloten bij CR Delta. Na CRV hebben Agrifirm, FrieslandCampina, AB Oost en Cosun het hoogste aantal lidmaatschappen. Het aantal leden van Cosun (5) omvat ook het aantal leden van CSV COVAS (35); de kringen Oost-Brabant en Limburg. Enkele coöperaties hebben buitenlandse leden. FloraHolland bijvoorbeeld, heeft in 2012 4.069 leden in Nederland, en 603 in het buitenland.

FresQ, al eerder aangegeven, laat de grootste relatieve verandering in ledenaantal zien. De grootste daling is te vinden bij Vitelia welke het ledenbestand heeft opgeschoond. Ook Boerenbond Deurne (15) heeft het ledenbestand geactualiseerd

waarbij leden, die langer dan twee jaar niet hebben afgenomen van de coöperatie, worden uitgeschreven als lid.

FUSIES EN NIEUWE NAMEN

Door fusie van BGB en versdirect.nl is in 2012 Telerscoöperatie Van Nature (16) van start gegaan. De meeste telers van Van Nature telen verschillende paprika's, tomatentypes, komkommers en aubergine. In de vollegrond zijn spruiten en prei de belangrijkste teelten.

Arkervaart en Brameco-Zon, vorig jaar de nummers 33 en 38 in deze lijst, zijn gefuseerd tot Coöperatie Arkervaart-BramecoZon U.A. De fusiecoöperatie voert de handelsnaam ABZ Diervoeding (22). 2012 was ook het eerste verslagjaar van AgruniekRijnvallei (13).

Sinds september 2012 is AB Vakwerk (34) de nieuwe naam van AB Fryslân & Noord-Holland. De naam van personeelsvoorzieners AB Limburg veranderde in mei 2012 in AB Werkt (38). Na balansdatum is AB Werkt gefuseerd met AB Zeeland. De coöperatie telt ruim 2.000 leden en heeft een geschatte omzet van € 60 miljoen. In 2013 fuseerden ook AB Zuidoost Brabant en AB Brabant; AB Brabant komt niet voor in het omzetoverzicht.

'De 40 coöperaties, zonder VION, behaalden in 2012 een gezamenlijke omzet van 34 miljard euro'

Op 14 september 2012 ontving Coöperatie Agrifirm U.A. (4), tijdens de officiële opening van het nieuwe hoofdkantoor in Apeldoorn, het predicaat Koninklijk. De belangrijkste aanleiding voor het toekennen van het predicaat Koninklijk aan Agrifirm was het 100-jarig bestaan van Cehave (opgericht op 26 mei 1911) en Landbouwbelang (opgericht op 25 mei 1914). De naam van de coöperatie is daarom gewijzigd in Koninklijke Coöperatie Agrifirm U.A. In 2013 mocht ook Coöperatie ZAP, met een omzet van ruim 10 miljoen euro niet in de Top 40 vertegenwoordigd, het 100-jarig bestaan vieren en de naam Koninklijke ZAP voeren. Nedato (37) en AB Midden Nederland (omzet 25 miljoen euro) vierden in 2013 het 50-jarig jubileum.

De coöperaties Vitelia (26) en Isidorus-Nederpeel (33) – de coöperatie bestaat 100 jaar – hebben in augustus 2013 besloten om hun fusiebesprekingen te beëindigen; samen zouden ze een omzet van circa 240 miljoen behalen.

Telerscoöperaties Komosa en SunQuality zijn dit jaar gefuseerd tot een vereniging van 56 telers van komkommers, paprika's en tomaten met een areaal van ruim 230 hectare. Gekoppeld is het voornemen tot een aansluitende verdere fusie met ZON fruit & vegetables (11), zie ook het artikel over ZON op pagina 6. ■